

ЗАВДАННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Шевчук Віктор Михайлович

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри криміналістики Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Сучасний розвиток криміналістики як прикладної науки закономірно пов'язаний із формуванням системи криміналістичних знань та методів наукового пізнання цієї науки, які визначаються й обумовлюються комплексом вирішуваних завдань та функцій. В умовах сьогодення завдання криміналістики визначаються її соціальною функцією – сприяти своїми прийомами, методами і засобами у протидії кримінальним явищам. У зв'язку із цим, головним завданням криміналістики є сприяння органам правопорядку у боротьбі із злочинністю, повне і своєчасне техніко-криміналістичне забезпечення й супровід розслідування та профілактики злочинів, їх судового розгляду. Це завдання може бути реалізовано на основі всебічного використання досягнень сучасної науки і техніки [4, с. 147–150].

У реаліях сьогодення завдання криміналістики обумовлюються суттєвими змінами злочинності, новими тенденціями та особливостями розвитку науки [3, с. 30]. Прогнозування тенденцій розвитку криміналістики потребує врахування як змін у житті суспільства, що відбуваються, так і рівня глобальної комунікації [2, с.45]. Як вбачається, сьогодні необхідно також враховувати процеси інформатизації, глобалізації, а також й епідемічну ситуацію у суспільстві, яка суттєво вплинула не лише на світову економіку, але й на злочинну діяльність, діяльність органів правопорядку та національну безпеку держави у сфері охорони здоров'я, що зумовило появу нових завдань криміналістики в умовах пандемії та поширенням коронавірусної інфекції Covid-19.

Сьогодні особливої значимості набуває тенденція *посилення практичної спрямованості криміналістичних розробок*, інноваційних продуктів, їх прагматична орієнтації на вирішення важливих практичних завдань. Не випадково, що у свій час австрійський учений та судовий слідчий Ганс Грос, як незмінну мету криміналістики називав *«практичну» мету* [1, с. 8]. Криміналістика, як *прикладна наука*, інтегруючи сучасні досягнення

науки і техніки, нині спрямовує свій науковий потенціал на створення ефективної системи криміналістичних засобів, прийомів та технологій, застосування яких направлено на вирішення складних практичних завдань, серед яких особливу значимість набувають можливості застосування криміналістичних знань в умовах загострення епідемічної ситуації. Тому перед криміналістикою, та кожним із її розділів, постають завдання, які пов'язані із забезпеченням діяльності органів правопорядку та інших спеціальних суб'єктів такої протидії ефективними криміналістичними рекомендаціями у боротьбі із коронавірусом.

У галузі *загальної теорії криміналістики* триває процес самоідентифікації, уточнення предмета та об'єкта науки. У такій ситуації слід активізувати використання *криміналістичної профілактики*, і як науковий напрям, і як специфічну діяльність уповноважених законом спеціальних суб'єктів (органів поліції, прикордонників, медичних працівників та ін.), які беруть участь у такій профілактичній діяльності. Вона включає систему заходів та різні напрямки такої діяльності, у тому числі й реалізацію спеціальних профілактико-криміналістичних операцій, застосування криміналістичних засобів, які спрямовані на протидію поширенню коронавірусу. У даному випадку доречно говорити про новий науковий напрямок – *коронавірусну профілактику*.

У галузі *криміналістичної техніки* необхідно активізувати наукові розробки щодо створення та впровадження інноваційних криміналістичних продуктів, спрямованих на оптимізацію боротьби із коронавірусом. До них можна віднести нові розроблені або прилаштовані до завдань і потреб протидії коронавірусу нові техніко-криміналістичні засоби, інформаційні технології, електронні бази знань, методи фіксації, аналізу, оцінки і збору доказової та ін. Для таких потреб можуть застосовуватися сучасні *ідентифікаційні біометричні системи* за статичними та динамічними ознаками людини (системи електронної ідентифікації людини за біометричними ознаками – ознаками зовнішності, відбитками пальців рук, малюнком райдужної оболонки ока, ознаками ходи, почерку, ДНК тощо). Актуальними нині постають можливості використання безпілотних літальних апаратів, систем спостереження та відеоконтролю, електронний контроль за пересуванням осіб у просторі та повітрі, ідентифікаційні системи розпізнавання за обличчями осіб тощо. Отже, перспективи розвитку цієї галузі, пов'язані, як із подальшим удосконаленням існуючих криміналістичних засобів та створенням нових таких засобів, інноваційних технологій, а також врахування позитивного зарубіжного

досвіду у протидії коронавірусу (Китай, Южна Корея, США та ін.). Відтак, значно має активізуватися робота по застосуванню штучного інтелекту для забезпечення вирішення практичних завдань у боротьбі із коронавірусом.

У криміналістичній тактиці перспективними має стати дослідження, пов'язані із розробленням криміналістичних рекомендацій тактики проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій в умовах карантину. Це зумовлює необхідність формування нових тактичних прийомів, перегляд можливостей тактичних комбінацій та тактичних операцій, алгоритмів слідчих (розшукових) дій, у яких учасниками (підозрювані, свідки, потерпілі та ін.) виступали особи у медичних масках, спеціальних костюмах тощо.

У *криміналістичній методиці* така діяльність пов'язана зі зміною кримінального та кримінального процесуального законодавства, які відбулися останім часом. Вони вимагають удосконалення наявних методик розслідування злочинів і розроблення нових, таких як: злочинів, скоєних в умовах надзвичайних ситуацій; злочинів у сфері охорони здоров'я; контрабанди медичних масок та інших товарів протиепідемічного призначення, фальсифікація та незаконний обіг фальсифікованих лікаських засобів та ін.

Отже, в сучасних умовах ефективність протидії поширенню коронавірусу є комплексною проблемою, яка охоплює цілу систему заходів та напрямків, що потребують об'єднання зусиль державних органів, різних міністерств та відомств, органів правопорядку та науковців, щоб спрямувати таку сумісну діяльність на вирішення виникаючих практичних завдань. Сьогодні криміналістика має активізувати свій потужний науковий потенціал та сучасні можливості й використовувати їх у техніко-криміналістичному, тактико-криміналістичному та методико-криміналістичному напрямках забезпечення ефективної профілактики та боротьби з пандемією коронавірусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Gross H. *Gesammelte Kriminalistische Aufsätze*. Leipzig: F. C. W. Vogel. Bd. I. 1902. 432 p.
2. Кендзерска Г. Меандри криміналістики XXI века. *Криміналістика и судебная экспертиза: наука, обучение, практика*. Vilnius: Charkovas, 2013. Ч. II. С. 45–58.

3. Shevchuk V. Methodology of criminalistics: discussions, tendencies, prospects. *Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika. XV-asis tarptautinis kongresas*, Rugsėjo 19–21, 2019 Kaunas, Lietuva, 2019. 1 t. P. 29–44.

4. Шепітько В. Ю. Інновації в криміналістиці як віддзеркалення розвитку науки. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці* : матеріали міжнар. «круглого столу» (Харків, 12 груд. 2019 р.). Харків, 2019. С. 147–150.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
ЛАБОРАТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕПІДЕМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали інтернет-конференції

(м. Полтава, 29 квітня 2020 р.)

Харків
«Право»
2020

УДК 614.4: 342.2

П68

*Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет
вченою радою Науково-дослідного інституту
вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України
(постанова № 5 від 22 квітня 2020 р.)*

Відповідальні за випуск кандидат юридичних наук *С. В. Рак, Т. І. Худолій*

Відповідальність за достовірність даних несуть автори публікацій.
Точка зору редколегії може не збігатися з позицією авторів

Правові засади епідемічної безпеки: виклики та перспективи : ма-
П68 теріали інтернет-конференції (м. Полтава, 29 квіт. 2020 р.). – Харків :
Право, 2020. – 316 с.

ISBN 978-966-998-002-1

УДК 614.4: 342.2

ISBN 978-966-998-002-1

© Науково-дослідний інститут вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України,
2020

© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Співголови організаційного комітету:

Батиргарєєва Владислава Станіславівна – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, директорка Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України;

Гуторова Наталія Олександрівна – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, завідувач лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я Науково-дослідного інституту імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, голова правління Асоціації фармацевтичного та медичного права;

Заступник голови організаційного комітету:

Євтєєва Дарина Петрівна – кандидат юридичних наук, в.о. заступника директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України;

Члени організаційного комітету:

Борисов Вячеслав Іванович – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, радник при дирекції Науково-дослідного інституту імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України;

Пашков Віталій Михайлович – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я Науково-дослідного інституту імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, член правління Асоціації фармацевтичного та медичного права;

Ганс – Йоахім Шрамм – доктор права, професор Інституту східного права при Університеті Вісмара (ФРН);

Дімітрій Олійник – науковий співробітник Інституту східного права при Університеті Вісмара (ФРН);

Руденко Леся – кандидат медичних наук, науковий редактор та координатор міжнародної співпраці видавництва ALUNA (Республіка Польща);

Янис Грасис – доктор права, доцент, заступник декана юридичного факультету Ризького університету імені Паула Страдіня (Латвійська Республіка)

Відповідальні секретарі організаційного комітету:

Шрамко Сабріє Сейтжєлєйівна – кандидат юридичних наук, в.о. вченого секретаря Науково-дослідного інституту імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України;

Михайліченко Тетяна Олександрівна – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я Науково-дослідного інституту імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України;

Худолій Тетяна Ігорівна – молодший науковий співробітник лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я Науково-дослідного інституту імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України.

<i>А. С. Сидоренко</i>	РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА НАЛЕЖНІ, БЕЗПЕЧНІ І ЗДОРОВІ УМОВИ ПРАЦІ МЕДИЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ	264
<i>Т. А. Сокур</i>	ВІДМЕЖУВАННЯ УМИСНОГО ВВЕДЕННЯ В ОБІГ НА РИНКУ УКРАЇНИ (ВИПУСКУ НА РИНОК УКРАЇНИ) НЕБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ВІД ПОРУШЕННЯ САНІТАРНИХ ПРАВИЛ І НОРМ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ІНФЕКЦІЙНИМ ЗАХВОРЮВАННЯМ ТА МАСОВИМ ОТРУЄННЯМ	268
<i>Є. Л. Стрельцов</i>	ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНОГО ЗМІСТУ ТА ГОЛОВНОЇ ФУНКЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИН: МІНІМІЗОВАНІ ВИСНОВКИ	274
<i>Л. Ю. Тимофеева</i>	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО В УМОВАХ ПРОТИДІЇ КОРОНАВІРУСУ	280
<i>М. В. Троцька</i>	ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЕКОЛОГІЧНОГО РИЗИКУ	285
<i>Ю. В. Філей</i>	ЕФЕКТИВНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ САНІТАРНИХ ПРАВИЛ І НОРМ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ІНФЕКЦІЙНИМ ХВОРОБАМ ТА МАСОВИМ ОТРУЄННЯМ (СТ. 325 КК УКРАЇНИ)	288
<i>М. І. Хавронюк</i>	«ПРОТИІНФЕКЦІЙНІ» СТАТТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ТА КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПОТРЕБУЮТЬ ОНОВЛЕННЯ	291
<i>А. О. Хорішко</i>	ПРАВО НА ДОПОМОГУ ПО ЧАСТКОВОМУ БЕЗРОБІТТЮ НА ЧАС КАРАНТИНУ	301
<i>І. О. Христич</i>	КРИМІНОГЕННІ РИЗИКИ В УМОВАХ ЕПІДЕМІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ....	305
<i>Т. І. Худолій</i>	ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ НА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ В УМОВАХ COVID-19: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ДИНАМІКА	308
<i>В. М. Шевчук</i>	ЗАВДАННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ	312

Наукове видання

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕПІДЕМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали інтернет-конференції

(м. Полтава, 29 квітня 2020 р.)

Відповідальні за випуск кандидат юридичних наук *С. В. Рак, Т. І. Худолій*

Видається в авторській редакції

Підписано до друку та до поширення через мережу Інтернет
з оригінал-макета 27.05.2020.
Формат 60×84 ¹/₁₆. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,28. Вид. № 2529.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.